

HRVATSKA MISAO

Izlazi sriedom subetom

God. I.

Sibenik, 2 kolovoza 1913.

Br. 7.

SLAVOSRBSKE PETLJANIJE.

Ex mnogopoštovani fra Mate igra se revolucije! Nije šale, ozbiljna je to stvar, kako je ozbiljna svaka radnja koju Drinković započima. Pogledajte svako njegovo djelo, svako njegovo poduzeće, pa i trgovačko, ma sve ima u sebi klicu ozbiljnog — razsula!

Mi smo pravaši u Dalmaciji imali dobiti neku stranačku organizaciju. To je na se preuzeo Drinković, koji je izradio toliko nacarta, štampao toliko svakomvrstnih pravila i tiskanica i sve to ljubomorno čuvao da ne bi čije oko pokvarilo, da se na koncu sve upljesnivi i usne san vječne zaboravi.

Takav je već Mate Drinković, onaj vještiti nezadovoljnik, smutljivac i rovar. Što sve nije niklo u njegovoj glavi, koliko originalna nije sve on zamislio, a koliko zdrava i provediva nije sve zakopao?! Koga sve on nije izgrdio i proglasio ništarijom, nepoštenjakom, bludnicom, da se ipak poslije nadje s tim istima u zagrljaju?! Nije ostalo rječetine a da je nije sasuo na pok. Franka, da zatim i njega pozove u svoje političko kolo, u svoju radnju. Što sve nije dobio Ljebopiliu, pa Blankinu, Trumbiću, Smoldaki i istom starome Čingriji?! I ništa mu za vlastite svrhe nije ostalo sveto, kao ni njegovu kompanjoru Krstelju, kako je pokazao proces Smoldake pred zadarskom porotom.

Čovjek takove moralne podloge i nemože da znade za prijateljstvo, za bratstvo, za ljubav iskruju, pa zato može da onako cinikički grdi sve i svakoga. Takav i nemože da bude nego naprasit, nasilan, bijesan, čuljiv, tiranin, nediscipliniran; za njega ne postoje mijenjanja ni zaključci većine i svakto mora da se njegovoj volji pokori; inače kadar je nušiti vlastito svoje djelo, vlastitu stranku. Zaključci vrhovne uprave stranke prava obvezatni su za čitavu stranku, ali Drinković, ako mu nisu po čudi, jednostavno ih ignorira i proglašuje neobvezatima.

Čovjek takovih moralnih svojstava smije li uobće u narodu civilizovanomu da bude prvakom i vodjom? A sada, kada takav čovjek, iza kako je zavadio sve i svakoga i među rođenom braćom zameatno borbu na noževe, kada takav čovjek dolazi nam s granicom mira, što će da povjerje u njegovu miroljubivost i koga da ne bude strah, da iza one granice mira ne stoji u zasjedi nož?

O ne, miroljubivost, ljubav za slogom ne traži da čovjek preko neki okrene kabanicu, da pogazi sva svoja dosadanja načela, da popljuje svu svoju prošlost i da se odreće vlastitog svog imena. Tko nas istinski hoće za braću, uzet će nas onakve kakvi smo, sa svima vrlinama i sa svima manama; vrijeme će zgraditi ono što je razgradilo i bratska ljubav popraviti što je zajaztilo treba.

Ali da, pod svu silu treba nas proglasiti rušiteljima narodne sloge, podržavateljima sustava, tudjinskih služnicima, klerikalcima, austrijancima, crnožutima. Kad nepristran čovjek zna, da se u ovo dvije-tri godine ništa takva u stranci prava nije dogodilo a da bi opravdavao Drinkovićeve napadaje protiv nas i protiv cjelokupne stranke, doći će do zaključka da dr. Drinković nema nikakvih zasluga ni vrlina koje bi ga preporučile najnovijim mi prijateljima, pa zato gešeft firme Dr. Krstelji i drug traži da se javno mijenja zastrašiva kojekakvim sablastima kojih uistinu nema. Jer, što mi tvrdimo a da nisu tvrdili članovi one firme; što smo mi rekli a da nisu kazali Drinković i Krstelji; u čemu smo to promijenili stanovništvo stranke prava u pitanju odnošaja prama sustavu i prama srbstvu? Jest, jedna je razlika, između nas i nekadanjih Drinkovića i Krstelja, da naime nema u nas one žuci, one osobnosti koje vodile

njih, da ostajemo prama drugim strankama u odlučnoj poziciji a da zato ne podžigamo strasti u puku, ne diramo u svetinje obiteljske i ne dižemo nož protiv brata svoga, kako su radili Krstelji i Drinković. Zar da nam se predbaci neprijateljstvo prama Srbima samo zato, što nam nije do toga da pijemo uz čašu šampanjca bratinstvo sa Pribičevićem, Nikolićem i Popovićem?

Što hoće Drinković onim svojim haranguiranjem protiv nas, kad silom hoće da nas prikaže srbožderima i protivnicima narodne sloge, a mi to nismo niti smo ičim to pokazali? I baš! nama amo u Dalmaciji i pravašima oko dra. Mile Starčevića u Banovini ima se zahvaliti, ako legijonašto Horvata, Elegovića i družine nije uspjelo, dočim je ono u opječnoj skrajnosti Krstelj-Drinkovićevoj, u njihovu baš batalenju hrvatstva i srbovanju nalazilo uspješno sredstvo svojoj proturskoj agitaciji. Legijonašto Horvato i srbovanje Krstelj-Drinkovićevo dvije su skrajne struje, koje dr. Mile Starčević i vrhovna uprava stranke prava jednako osuđuju, jer su obe jednako nehrvatske i u oprcji s pravaštvom. Drinković je jedva izčekao akciju Horvata i družine i da te legijonaške akcije nije bilo, Drinković ne bi bio onakom žestinom protiv nas izstupio, jer ne bi imao nade da će stranku prava razbiti. Veoma je dakle prozirn namjera Drinkovićeve, da silom od nas učini austrijance i klerikalce, jer je i slijepcu jasno da su to samo babja naklapanja koja Drinkoviću trebaju, da bar kako opravda vlastito izdajstvo i da odskoči njegova ličnost, njegovo samoljublje koje je eto napokon našlo za služenu kazan.

U onoj svojoj cinikičkoj, zlobnoj duši, koja ne osjeća nikakve ljubavi, Drinković drznuo se, da naše namjere, naše nastojanje identifikira sa svrhom koju ima da služni novi komesarijat u Banovini. Kao da smo mi Krstelji i Drinković, koji bi se bili s vragom združili samo da dodaju do mandata i do većine u saboru! Sarajevski "Hrvatski Dnevnik", pišući o tom novom kursu u Banovini koji bi imao biti čisto hrvatski i proturski a za koji bi se imala sastaviti većina iz magjarona, nekih koalicionaša i Horvatočava, dobro pogađa dušmanske namjere te veli: „Lako se može predmijevati za čim bi taj kurs išao i što je njegova svrha. Energija Hrvata i hrvatskih stranaka imala bi da se istroši na protursku borbu, a da se pri tom napusti ona borba, koja nam mora biti sveta i nepomirljiva: borba za oslobodjenje. Taj „antisrpski“ kurs imao bi da posluži jedino Magjarima, učvršćenju magjarskog gospodstva, proširenju magjarizacije i populariziranju nagodbenjastva. Za takav kurs ne može biti ni jedan čestit Hrvat da se oduševi, a stranka će prava biti dužna, da mobilizira sve svoje sile za suzbijanje ovog novog protuhrvatskog podhvata, ove nove magjarske prevare.“

Ovakvo eto govore pravaši kojima Drinković prišiva služništvo, austrijanstvo i klerikalizam.

Niti je ovo prvi put, da se bosanski pravaši ovako izjavljuju: za prvih komplikacija na Balkanu, u Bosni bijahu razpuštena mnoga srbska društva, i „Hrvatski Dnevnik“ oborio se na takav postupak koji bi se, onomu koji nije upućen u politiku bosanskih državnika, činio kao da pogoduje Hrvatce.

I baš pravaši su prvi koji razodkrivaju namjere tog nožog kursa, a Drinkovićevi saveznici međutim hodočaste novom komesaru, konferiraju s jednim protustavnim faktorom, dočim su pred godinu dana izjavljivali da s komesarom Cuvajem

neće da imaju nikakva dodira i odklonjivahu svaku suradnju s njim. Ili Skrllec nije isto što i Cuvaj, ili je svaki čin Drinkovićeve saveznika, pa i ono hodočašćenje, već zato dobar što potiče od njih! Pa kada već Drinković izrugava se nama, da će nam slobodu darovati Madjari i Njemci, bit će da drži, da je ona nagodbenjaka izpovjed, kojom se koalicija požurila da razpoloži novog komesara, ona neodvisna, vanokvirnaška Drinkovićeve narodna radnja! Narodni su i slobodarski dakle oni elementi, koji jedva čekaju promjenu osobe da se poklone novom eksponentu magjarskom i da mu izjave, kako je hrvatsko-srbska koalicija pripravna sa svoje strane učiniti sve da se novom komesaru omogući riješenje zadatka, određenog u kraljevskom reskriptu, u okviru nagodbenom, dakle u smislu podredjenosti Hrvatske! A valjda ne će taj Skrlceov kurs biti ni toliko proturski, kada srbski prvaci Medaković i Popović mogu da tako lijepo konferiraju s predstavnikom tog „čistohrvatskoga“ kursa!

Kako li je Drinković blag prama svim tim pojavama koje se zbivaju u njegovu društvu, u krugu njegovih saveznika! Glavno je udamti proti nama, proti katoličkom našem svećenstvu, predstavljati ovo za nenarodno, služničko i groziti mu se, zaboravljajući da je taj isti Drinković, u doba najžešćih navala na svećenstvo sa demokratske strane, govorio: „Moje je uvjerenje, gospodo, da se kod nas više proti svećenstvu naprije, jer se hoće uništiti hrvatstvo, a onda da se tom vikom prikriju osobni ciljevi služničtva svakom snagom koji može dijeliti požožaje.“

Ovakvo je i nikako drugčije. Dr. Drinković dakle više proti svećenstvu jer hoće da uništi hrvatstvo, a za svoje i još čije osobne ciljeve. Odatle sva vika nas nas, jer smo tim njihovim osobnim ciljevima na putu. U karakteru je međutim Drinkoviću da veoma lako zaboravlja, pa ne bi bilo čudo da nas sutra bude hvalio. Mi ćemo pak do njegovih hvala držati kô i do sadanjih njegovih psokava, u kojima vidimo samo nemoćan izljev jednog neodgovornog individua.

Kult osobe i načela.

(Iz krugova akademičara.)

Nije li kod nas kult osobe na najvišem stupnju? Političkom se vodju hvali i uzivuje kao biće vrhunaravno nad ostale stvorove. Kadi im se sve u šesnaest, precijenjiva se njihova malenkost — a načela se bagatelisu; akoprem su načela ona čvrsta vaza, koja nas drže u kompaktnoj cjelini, naprotiv su osobe prevrtljive, zavodljive, prolazne... Osobe su same po sebi ništa — toliko vrijeđe, u koliko udešavaju svoj rad prama načelima stranke.

Častili ili u izvjezde kovati samo zato, što su ljudi koji se odlikuju kakovim prirodinim darom, znači ponizivati sebe, omalovažavati svoju sposobnost i smatrati se inferijornim bićem — pigmejem. Tim škodimo i njima samima, jer im nezaluzenim udvaranjem i laskanjem dižemo sebi ljublje i umišljenu veličinu, te si jandnici u zaneženju i sami utvaraju, e su oni možda neka viša bića, koja svojom osobom izpunjavu čitavu svemirsku prostornost. Nikakovim se zaslugama me mogu pohvaliti. Zanimaju svoju dužnost i položaj, pak mjesto da rade na korist narodnu, žive na račun tudjeg neznanja i strpljivosti. Štujemo kumire, koji nas lako napuste i upropaste; i to biva uvijek kad se njihov egoizam povrijedi.

Rovarenja nekih individua, ljudi neprastih i oholih absolutista, koji pod moroš zahtjevaju da se njihovoj volji robski pokor-

ravaš. nastoje svrnuti stranku prava sa staze prošlosti.

Ne drže se sami stranačke discipline, koju kao članovi vrhovne uprave morali bi prvi za izgled poštivati. Danas ruše i grde ono što su do jučer hvalili, dapače i ono što su zagovarali oni isti i u stranku umijeli — vlastita djela. Bezprikorne dosljednosti i političke zrelosti? Nepoštenjaci, pužavci, izdajice narodne itd. itd. (kako sami nazivahu političke neprijatelje) sada su najveći dobročinitelji hrvatskoga naroda, njihovi pobratimi; dočim one, koji su ih idolizirali, koji su više puta svoj život izlagali, spasavali ih, koji su svoja imanja i vrijeme u ludo trošili za njihove izborne agitacije, njih nazivaju sada svim mogućim pogrdnim imenima dostojnima njih samih.

U čudu se pitamo, što je uzrok ovoj nagloj promjeni? Ako smo i jedni i drugi na onome što smo zastupali nazad malo vremena, onda nas ništa ne dijeli. Ili?... Oni su upili tudje ideje, primijenili ih na život u političkom djelovanju, te mišljahu, da ih moramo i unaprijed slijepo slijediti na krivom putu.

To je uzrok, što nas sada dijeli od bivših idola. Ne, gospodo, ni austrijanština, ni aulički klerikalizam, ni biskup Pappafava ecc. nogo program. Mi ostajemo i nadalje ono što smo bili. Ne bojimo se ovo ispojevjeti pred nikim. Na stazi utrojo od naših predja kročimo dalje. Hrvatstvo jest mjerilo i pravilo našeg djelovanja; volja i duša narodna putokaz našem radu. Ne zariemo od kooperacije u momentima zajedničkog narodnog interesa. Prvi smo bili i bit ćemo u buduću, da zajednički i s braćom Srbima borimo se protiv zajedničkog neprijatelja. Naše simpatije braći iskazismo prigodom balkanskog rata i unaprijed pomagat ćemo ih uvijek u koliko nam to bude moguće i u koliko je s našim političkim programom. Zajednički ćemo raditi, ali od programa ne odstupamo.

To je naša kratka izpovjed!

Pak, ako su nas naši politički protivnici istim epitetima častili onda kad smo bili skupa, ne čudimo se da i naši odbjeglice istim protivničkim sredstvima sada se na nas obaraju i nepravedno nas napadaju. To je za to, jer su nas napustili, to jest ne nas nego načela, a bivšim se protivnicima priključili, s njima se identifikirali. I tako prejskoše grane na kojima sjedjahu, porušše oltar idolopoklonstva.

Neka nam najnoviji događaji u stranci prava, osobito mladeži, budu pravilom u budućem životu: „Načelo je sve, a osoba ništa.“

Feud Vidovića i prijatelji maloža puka,

U zadnjem zasjedanju carevinskog vića prikazali su zastupnici Blankini, Ivčević, Tresić, Smoldaka i drugovi interpelaciju na gg. ministra predsjednika, ministra unutarnjih posala, ministra pravde i ministra financija na zaštitu interesa obitelji Vidovića, a proti pučanstvu Primoštena i Rogoznice, koja dva sela broje oko 6000 duša. Nu evo kako stvar stoji:

Ima mnogo godina, da je obitelj Vidovića zapravdala seljane Primoštena i Rogoznice, tražeći pripoznanje umišljenog prava feuda na cijele odlomke Primoštena i Rogoznice. Tražba je, kao što naravno i pravedno, bila odbijena od Prizivnog suda u Zadru i od Vrhovnog suda u Beču. Najviši su dakle sudovi dali podpuno pravo seljanima, koji su dobili parnicu, za vođenje koje morali su doprinijeti velikih novčanih žrtava.

Obitelj Vidovića nije se niti pred pravoricom najviših sudova umirila, već nastoji, kako bi se agitacijom izpod vode dočepala umišljenih milijuna.

Vidovići za to ima skoro dvije godine da po Beču suduju amo tamo te iziđu svoja tobožnja prava. Kad nisu nigdje našli odaziva niti ga moguće naći kod državnih čimbenika, promišle, kako bi bilo da traže zagovora u zastupničkim krugovima.

I zbilja pred nekoliko mjeseci Vidovići su se obratili predsjedniku hrvatsko-slovenskog kluba Dru. Šusteršiću moleć ga, da bi hrvatsko-slovenski klub poduzeo akciju u prilog njihovog neopravdanog traženja. Gosp. Dr. Šusteršić odvratio im je, da se radi o pitanju, što zanima pučanstvo Dalmacije, i da u sličnim pitanjima mjerodavan je za njega zastupnik Dr. Dulibić; s toga je Dr. Šusteršić uputio Vidoviće na Dra. Dulibića, koga je međutim odmah izvjestio o stvari. Dr. Dulibić je razložio i Dru. Šusteršiću i ostalim drugovima pravo stanje stvari tako, da je svak odlučno odbio traženje Vidovića.

Ne treba ni spomenuti, da se Vidovići nisu obratili na Dra. Dulibića, znajući za njegovo odlučno stanovište u prilog seljana.

Buduć tako odbijeni od hrvatsko-slovenskog kluba, Vidovići su se obratili gospodi Biankinu, Tresiću, Ivčeviću, Smoldaki, i družini koji valjda misle, da rade za narod, kad ustaju proti njemu, a u prilog umišljenim pravima jedne obitelji. Tako prikazuje spomenutu interpelaciju, naklapajući tu, da se radi o bajnim milijunima, o 50 do 100 milijuna, za koje bi bila tobože štetovana obitelj Vidovića!

Mora se ovdje po drugi put iztaknuti, da su stanovnici Primoštena i Rogoznice dobili parnicu, koju su Vidovići radi feuda proti njima bili zametnuli. U toj su parnici Vidovići mogli dokazati, da je njihov feud obuhvaćao samo 5500 „gonjaja“ što slijanice a što brdovita zemljišta, ali i glede te malenkosti nisu mogli dokazati, gdje se ta zemljišta nalaze. Uza sve to traže sad pripoznanje feuda nad cijelim Primoštenom i Rogoznicom, nad površinom zemljišta od kakovih 100 četvornih kilometara! Apetit nije loš! I ima narodnih zastupnika, koji se ne žacaju uzeti tako smušene zahtjeve u zaštitu!

Kaže se u interpelaciji, da je feud Vidovića vrijedio silu milijuna, 50 do 100 milijuna! Takova glavnica morala bi davati svake godine u poljskim proizvodima 5—6 milijuna dohodka. Dakle svake godine Vidovići su morali imati na stotine hiljada stolitara vna, na stotine hiljada barila ulj., na stotine hiljade kvarata hrane itd. Za to treba ne bačava ni kamenica, nego ogromnih bun ra, da se sve to blago Božje pohrani. Dočim su Vidovići imali u Primoštenu jednu skromnu kućicu sa malom konobicom, u koju bi unijeli pusti onaj milijardarski dohodak! To svak u nas zna, jer je svak vidio i svak se može osvjedočiti. Pa za to su zahtjevi Vidovića za svakoga smiešni, plod fikse ideje, koju ni najveći sudovi nisu mogli izlječiti.

Nego nije svrha ovih redaka, da branimo pravo seljana, jer je njihovo pravo zaštićeno od zakona i utvrđeno vrhovnim sudskim presudama. Svrha je ovih redaka, da žigosemo postupak onih zastupnika, koji rade proti interesim velikih narodnih skupina te bi ih htjeli upropastiti; a s druge strane, da upozorimo zanimane seljane, da nebi nasjeli upravo sotonskim spleta, koji pletu neki prijatelji Vidovićevih milijuna na štetu seljana.

Otraga dana agenti Dra. Krstelja i Drinkovića — sadašnjih prijatelja Biankina, Ivčevića, Tresića i družine, koji su proti seljanin Primoštena i Rogoznice prikazali onu famoznu interpelaciju o milijunim, — stali su

obličati po Primoštenu i nagovarati seljane, da pošalju jednu deputaciju k zastupnicim Biankinu, Ivčeviću, Tresiću, Smoldaki, da ih zamole, da se zauzmu za prava seljana! Takav nagovor je prosta izdaja seljanskih prava, jer se tim hoće, da seljani, koji su pravdu dobili, idu moliti branitelje Vidovića, za da Vidovići pak uzmognu kod vlasti kazati, da se seljani boje i priznaju krivim kad su došli moliti Vidovićeve prijatelje i branitelje. Seljani ne treba da se boje niti idu moliti, i da se tako prikažu, kao da su krivi, kako to hoće njihovi dušmani; seljani su vazda bili u pravu, kad su se branili od Vidovićevih narsrtaja, i to im je pravo bilo priznato od sudova konačno i za vazda. Zašto sad hoće narodni dušmani, da Primoštence dovedu na tanak led, da se idu moliti protivniku, kad imaju u rukama pravomoćne osude i da tako ubiju važnost dobivene parnice?

Samo mržnja vodi spomenute agente pri njihovoj nesretnoj radbi, mržnja prema zaslužnom zastupniku Dru. Dulibiću, koji je mačem u ruci branio i branit će prava Primoštenaca, tako da su izvojevali pobjedu. Agenti misle, e, narod je neutk, pa će svašta povjerovati. Ali nije tako. Narod je bistar, shvaća i dokučuje sve prvarne namjere agenata, te ih je na doličan način odbio. Kako neće! Ta svakomu je jasno, i javno dokazano, da je naš zastupnik Dr. Dulibić vazda branio interese seljana, kad je dokazano da je u Beču on sa svojim drugovima odbio Vidoviće; kad je dokazano, da su protivnici učinili interpelaciju, a da je Dr. Dulibić sa slovenskim drugovima zauzeo proti istoj odlučno stanovište na kompetentnom mjestu.

Neka se seljani ne uznemiruju radi navale i izdajstva bilo kojih agenata. Njihova je stvar u dobrim i poštenim rukama zastupnika Dra. Dulibića, koji će i ostle kao i dosle voditi ih samo k napredku i k uspjehim.

Naši dopisi.

Zaostrug, 28. srpnja.

Moglo bi se i od ovih krajeva napisati koješta o Dr. Drinkoviću i njegovu predbacivanju Dr. Dulibiću, da vonja po naravi voskom i tamjanom. Nu vrlo pametno je rekao Dr. Dulibić u „Hrvatskoj Misli“, da se je bolje baviti korisnijim poslovima, pa stoga neću ni ja opisivati glasovitog i poznatog Dr. Drinkovića.

Dosta je bilo prisustvovati njegovim skupštinama u Zaostrugu i Podgori, i gledati njegovo današnje pisanje i govorenje, a da se čovjek upita, je li moguće da naš Mate cijelo primorje drži glupanim i budalim, da nije moglo upamtiti njegove lanjske riječi!

U Zaostrugu pred okupljenim narodom kuje u zvijezde zaslužne franjeve, spasitelje pravaštva i domovine, a danas? Onda Dr. Drinković nije smetao tamjan ni vosak, jer je prije skupštine pošao sa zastupnikom Klarićem i pukom u crkvu, te preko cijelog blagoslova klečao i držao goruću svijeću u ruci. Onda je sve bilo dobro, samo da se svrha postigne; onda ne samo što nije vonjao tamjan i vosak, ma se nije zaziralo ni od fratarskih mantija ni stolova, jer se je Dr. Drinković grio s fratrim i s njima za stolom ruku u zdilu umakao, bašio se *šugom* nikotine itd. Mato, Mato, Gospodin je najljubič bio na farizeje, nazivao ih: obiljeni grobovi, legio zmijs!

A što bi se još moglo napisati o Martinu govoru na skupštini u Podgori? Ne samo što je do neba hvalio poztivno svećenstvo, dapače je branio redovinu; kazao je, da su svećenici spasitelji naroda, nasljednici velikog Pavlinovića, a demokrati gulikože, izdajice vjere i domovine; da svećenice ne upropašuju narod sa redovinom, već odvjetnici, koji se masno znađu naplatiti.

Da li su istinite ove činjenice, neka Dr. Drinković upita Matu Klarića i Dr. Kopčiča. Altrouč: diplaši, mantijaš, austrijanac, crno-žuti, tamjan, vosak itd. Mato, Mato, nisu ljudi čupi, pa da ne pamte, što je jučer bilo! Za sad dosta. A imade papare go-

tove za Matu i njegovu družinu, da će moć kusati još za dugo i dugo.

Očevidad.

Domaće vijesti.

Novi eksperimenti u Banjovini. Novi komesar barun Skerlec dao se na rad. Dne 26. o. mj. okupio je u banskim dvorima činovništvo, kojemu je stavio za princip „raditi i slušati“. Dakle činovnik ne treba se držati zakona, već mora raditi ono što mu stariji nalože. „Raditi i slušati“ program je novog komesara, a odatle možemo zaključiti, kakav će biti taj njegov rad.

Prvi je posao novog komesara, da okupi u jedno kolo sve unionističke elemente iz svih stranaka. On je zato za 28. ov. mj. pozvao na vijećanje bivše banove Tomašića i Raucha, pa Isu Kršnjavoga i druge Khuenovce te koalicionaše Kulmera, Medakovića, Tuškana, Mažuranića, Lorkovića i Popovića. Koalicionaši su u prvi mah odgovorili, da na vijećanje ne će doći jer ne će da imaju posla sa Tomašićem i drugim Khuenovcima, ali naglasiše, da koalicionaši stoje na stanovištu nagodbenom i želi, da se uzpostave iskreni prijateljski odnošaji između Hrvatske i Ugarske, a kao preduvjet tomu povratak ustavnih odnošaja.

Dva dana kasnije koalicionaši je ipak izaslala svoje izaslanike, koji su sa komesarom konferirali. Ovo držanje koalicionaša neugodno se dojmilo javnog mnijenja.

Stranka prava i komisarijat. Komesar Skerlec pozvao je predsjednika vrhovne uprave stranke prava dra. Milu Starčevića k sebi na konferenciju. Dr. Starčević odgovorio mu je, da se pozivu ne može odazvati zbog obzira na program i tradicije stranke prava te na zaključak vrhovne uprave. Za riješenje hrvatskog pitanja uputio je dr. Starčevića komesara na poznati memorandum zastupnika stranke prava iz svih hrv. zemalja na Nj. Veličanstvo.

Pravaši sv. krune Ugarske. Horvatova „Hrvatska“ od 28. srpnja piše na vrhovnom mjestu: „S naše je strane već višeput naglašeno, da se taj (pravaški) program može obistinili a da se ne poruši dualistički ustroj monarhije.“

Ovo je jednostavno nudjenje Horvatovac novom komesaru te „Hrvat“ pravom pita, kako se može pomisliti oživotvorenje programa od 1894. u dualizmu.

Kako Srbi shvaćaju slogu s Hrvatima i „Hrvat“, naše središnje pravaško glasilo, javlja: „Borba među bosanskim muslimanima traje od časa, kako su počeli pridolaziti političkoj i narodnoj svijesti, a osobito se uzestila zadnje vrijeme, kad su manje brojni, srbstvu sklomi muslimani sve poduzeli, da zaustave i smetu pokret muslimana, koji se priznaju Hrvatima i koji grade svoju narodnu i političku sadašnjost te budućnost na svome hrvatstvu.“

Te dvije struje pobijaju se kako u saboru, tako u javnosti, a osobito borba vodi se u dobrotvornom društvu „Gajretu“, vrlo važnom za prosvjetu muslimana i odgoj njihove omladine. To je društvo zadnjih godina imalo uvijek burne skupštine, no jučer po podne (29. ov. mj.) obdržavana — kako se iz seher Sarajeva javlja — bila je najburnija a uz to i — krvava. Upravni odbor imao se popuniti sa pet lica, dok su od preostalih šest, uslijed lanjskoga kompromisa, polovica s Hrvatima, polovica sa Srbima. Izborom nove petorice bilo bi odlučeno, tko će imati većinu u upravi i gospodarstvu u društvu. Zato je bio toliko interes za ovu skupštinu da joj je pristupilo do tisuću članova, a na strani srbofilia bila je stoga velika uzrujanost, jer su se vidili u manjini. Zato jedva je glasovanje počelo, jedan od srbofila skoči prema predsjedniku te mu izrigne iz ruke prve predane glasovnice i podere. U dvorani se digno zaglušna buka, a kad je najednom prema predsjedničkoj tribini iz grupe srbofila poletio jedan stolac, započeo među skupštinarima sveobća tučnjava. Redarstvo, koje je, izčekujući burne događaje, bilo u pripravi, prevalilo je sada u dvoranu i počelo skupštinare golim sabljama razstavljati i tjerati iz dvorane. Jedan revolverski hitac, koji je u to pao, no na sreću nije nikoga ranio, olakšao je redarstvu posao, te se dvorana naskoro izpraznila, a skupštinarice se uzbuđenj i razjarenim nakon nekoliko manjih sukoba na ulici razidjose.

Kazališna dvorana izgleda kao posle prave bitke: Svi su stolci porazbijani i raz-

lupani, a prozori većinom razbijeni. Od učestnika skupštine mnogi su zadobili na sreću većinom lakih ozleđa, a isto tako ranjeno je i pet redarstvenika“.

„Povijest kraljevine Dalmacije“. Napisa dr. Rudolf Horvat, kr. profesor u Zagrebu. Svezak I. Cijena 60 hilira. Primiti amo prvi svezak omašnoga djela, u kome će dr. Horvat prikazati povijest Hrvatske od najstarijih vremena do godine 1912. S prvim sveskom dopro je do god. 1102. t. j. do konca narodne dinastije hrvatske. Ovo je djelo prof. Horvat izradio na temelju prvih povijesnih izvora, koje i navodi ispod crte na svakoj strani. Cijela ova knjiga stajat će zajedno s originalnim koricom 6 kruna. Predplate šalju se prof. Horvatu (Kačićeva ulica broj 20). Tko hoće, može se na ovo djelo samo predbrojiti pa onda ne mora uz predbrojbu odmah platiti 6 kruna. Knjiga će se preplatićima slati franko, a predbrojnicima s pouzećem, † Mihovio Slade-Šilović. Iz Trogira javljaju nam, da je ondje preminuo u dubokoj starosti Mihovio Slade-Šilović, tast predsjednika okružnog suda u Šibeniku. Uglednim porodicama naše saučesće!

Mrada Misa. Sutra će u Drištu prijetiti Bogu prvu nekrvnu žrtvu mladomislincima o. Brnardin Topić, rodom iz Siverića. Braća svećenici i cijelo mjesto spremaju veliku svečanost. Vrlom svečaru najsrdačnije naše čestitke.

Gradske vijesti.

6 provali u Vatrogasno društvo. Primamo: „U koliko je u petom broju „Hrvatske Misli“ a u vijesti „Šibenski Cuvaj-paša“ a u vijesti spomenuto, pozvani ste, da po §. 19 zakona o slobodi slovoštva u naredni broj toga lista vrvistite ovaj ispravak:

Nije istina, da sam ja u srjedu na večer ikoga pri ikojem nasilju pomagao; nego istina je, da sam ja i toga dana propisno, kao obično, na vježbe došao, četru pročuvao, i mišta vije. — Ivan Bumber, c. k. sudbeni ključar i učitelj čete Društva Vatrogasaca.“

Op. ur. Gosp. Bumberu prosto je i zakonom dovoljeno da nije, ali porčić nemože da nije propisno silom protiviti u društvu i činiti nešto proti izričitvoj odredbi društvene uprave ukajuć proti istoj članove društva.

Jedna nezakonitost za koju nema instance. Dne 22 lipnja tek. god. obavijeni je izbor uprave, prijedlognog vijeća i obraničkog suda ovdješnjeg Sokola. Proti tom izboru podnesen je sa strane više članova društva utok na mjesto Kot. Poglavarstvo, s razloga što dotadanjim članovima prijedlognog vijeća i obraničkog suda nije iztekao mandat niti su se dotični mandata odrekli pa stoga nove nije se smjelo birati; nadlje izabrana je cjelokupna nova uprava, i ake tajniku g. J. Beroviću mandat nije iztekao niti ga se je on odrekao; suviše izbor prijedlognog vijeća i obraničkog suda je nezakonit i stoga, što mnogi od izabranih nemaju propisanih 30 godina života. Napokon je zatraženo, da bude uništen i izbor vodje Blaževića, jer izbor nije propisano uslijedio.

Politička vlast izjavila je da nije nadležna dotični utok riješiti. Međutim pred 10 godina politička vlast je ipak u jednom sličnom slučaju („Kola“) uređovala te se je morao obaviti nov izbor.

Šibenski Cuvaj-paša htio se samovoljno riješiti dotadanjeg prijedlognog vijeća i obraničkog suda, dotično članova istih zast. Dulibića i drugih, a da ovi nisu položili svoje časti niti im je mandat utrnjavio. Kada se dakle radi o nama pravašima, Krstelju je slobodno počinjati bezakonija i nasilja, slobodno mu gaziti društveni ustav i provajljivat bez ikakva prava u vatrogasno društvo, a politička vlast, pozvana da štiti zakon, izvjavja se, da ona nije nadležna riješiti pritužbe proti takovim zloporabama podnešene.

Priznati treba, konferencije Krsteljeva na Poglavarstvu djeluju. Njegovo razvikano radikalstvo i revolucionarstvo samo je za neupućeni svijet, da može iz kvintu što slobodnije činiti djelo skrušenja i davati izjave najpoznatije lojalnosti. Krstelj je dao ruku splitskom načelniku Kataliniću, pa zato Drinković više ni ne prikorava Trumbića i Smoldaku radi povjerljivih pisama obćine splitske namjestniku grofu Attemsua.